

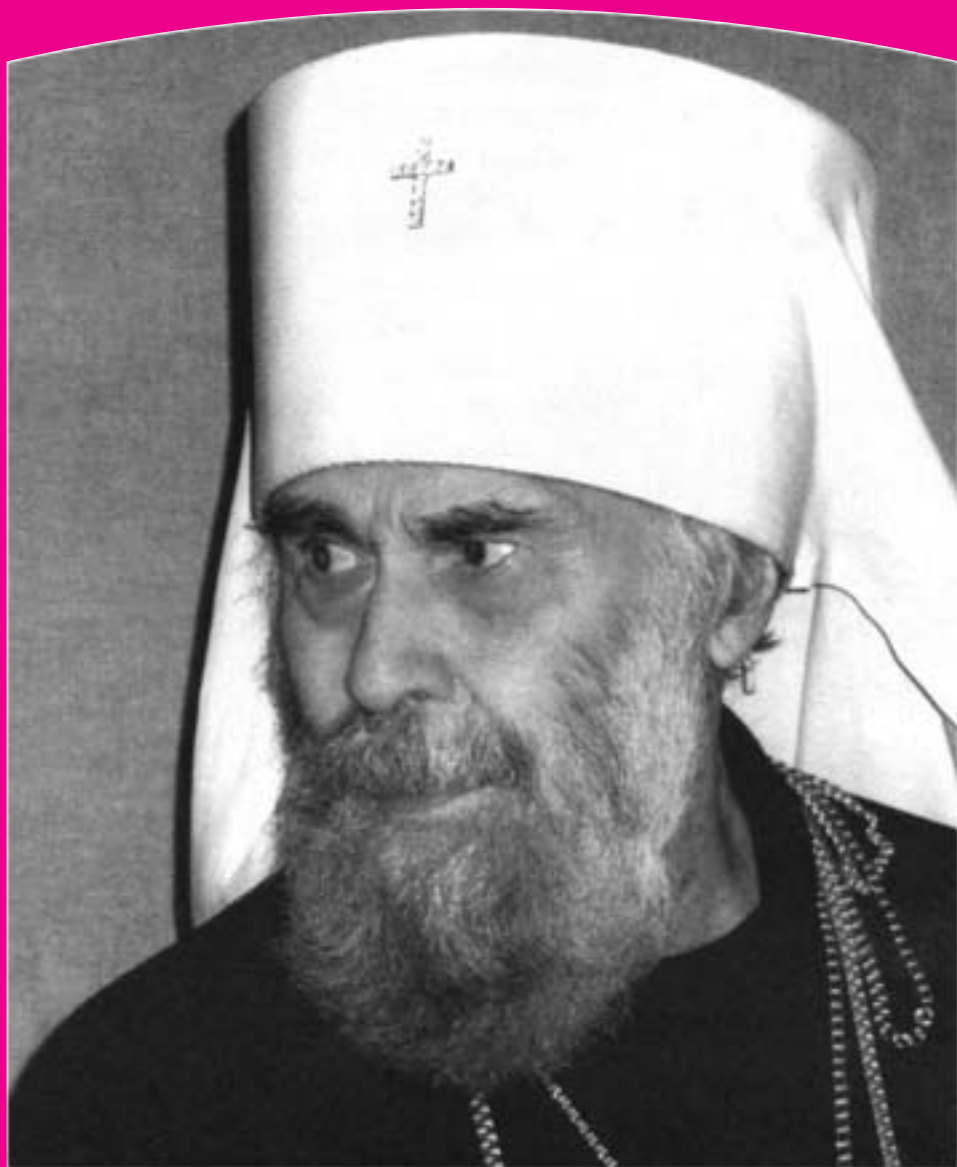
ROČNÍK LVIII

ŘÍJEN 2003

10



HILAS PRAVOSLAVÍ



OBSAH

SVATÝ NEKTARIJ EGINSKÝ _____	3
<i>život v překladu vladyky Kryštofa</i>	
VLADYKA ANTONIJ ZESNUL _____	5
NEPLAČ _____	6
<i>Výklad Evangelia – metropolita Antonij</i>	
16. NĚDĚLE PO PADESÁTNICI _____	7
<i>promluva vladyky Antonije</i>	
STAREC PAISIJ _____	8
DĚJINY MNIŠTVÍ V RUMUNSKU _____	9
<i>nový seriál o pravoslavném mnišství</i>	
PRAVOSLAVNÁ RODINA _____	12
CHRÁM SV. CYRILA A METODĚJE	
V PENNSYLVÁNII _____	15
BLAHOPŘÁNÍ VLADYKOVI KRYŠTOFOVI K 50.	
NAROZENINÁM OD VĚŘÍCÍCH Z MORAVY _____	18
VZPOMÍNKA _____	19
DNES JE SVATÉHO PANTELEJMONA _____	19

*Foto na titulu:
vladyka Antonij Surožský*

Se zármutkem Surožská eparchie oznamuje, že její milovaný zakladatel a archierej, metropolita Antonij Surožský, pokojně zesnul v pondělí 4. srpna 2003 ve věku 89 let. Metropolita Anthony sloužil Ruské pravoslavné církvi ve Velké Británii více než padesát let, získávajíc si úctu a lásku nesčetných věřících po celém světě pro svou hlubokou lidskost a neúnavné, ustavičné svědectví o Evangeliiu.

Věčný klid v příbytcích spravedlivých necht dá Pán drahému vladykovi!

Vladyka Antonín byl znám díky svému dílu i u nás. Zvláště jeho „Čtyři kapitoly o smrti“ vydané v roce 1996 si získaly mnoho věrných čtenářů. V této knize je i krátký životopis metropolity Antonie z pera vladyky Kryštofa, který o zesnulém říká, že byl duchovně zářícím člověkem. Redakce Hlasu pravoslaví se připojuje k pastvě zesnulého vladyky Antonie volající Věčná je mu paměť.

SVATÝ NEKTARIJ EGINSKÝ VII.

První příjezd do Eginy

Když přijel svatý Nektarios poprvé na Eginu, stala se neobyčejná příhoda. Na tomto ostrově žil chlapec Spiros. Byl posedlý. Se zavřenýma očima vykřikoval jakási „proroctví“, která někdy byla pravdivá, někdy ne. Když měl přijet vladyka Nektarios, seděl chlapec na náměstí se zavřenýma očima a křičel: „Jede k nám pentapolský metropolita, který spasí ostrov. Jede k nám svatý! Spasí nás! Jděte ho přivítat!“ Lidé Spirose poslouchali, ale nic nechápali. Zavolali místního faráře, otce Michaila, jenž vyslechl výkřiky nebohého Spirose ležícího uprostřed náměstí: „Svatý metropolita pentapolský přijíždí na náš ostrov! Spasí nás! Posílá ho sám Hospodin, neboť se slitoval nad naším ostrovem!“ Také o. Michail si tato slova nedovedl vysvětlit. Odešel k přístavu. Právě se blížil nějaký koráb s vlnkou na přídi. Znamenalo to, že mezi cestujícími je oficiální osoba. A skutečně. Na palubě byl metropolita pentapolský Nektarios. Otec Michail se s ním pozdravil a řekl: „Vaše Přeosvícenosti, nemůžeme si vysvětlit slova jednoho chlapce, která se týkají Vás.“ Vladyka se zeptal, oč se jedná. „Jeden chlapec stále tvrdí, že k nám jedete.“ Vladyka si přál chlapce vidět. Když přišli na náměstí, chlapec stále ještě ležel na zemi se zavřenýma očima a křičel. Vladyka Nektarios k němu přistoupil, udělal nad ním kříž a dotkl se jeho rtů. Spiros vstal, políbil biskupovu ruku a od této chvíle už víckrát „neprorokoval“. Vrátil se do školy, do níž pro nemoc nechodil, a pokračoval v učení. Když vyrostl, oženil se, zůstal na ostrově a žil se svou rodinou jako zbožný křesťan.



sv. Nektarios Eginský

Zvěst o chlapcově uzdravení se ihned roznesla po celém ostrově. Za vladykou začali přicházet věřící s různými problémy a nemocemi. Jeho uzdravující schopnosti uvěřila také jedna žena, která dlouhá léta trpěla krvácením. Lékaři jí nedokázali pomoci. Rozhodla se, že to udělá tak, jako ona žena v evangeliu. Čekala na jednom místě, až vladyka půjde kolem. Jakmile se tak stalo, přistoupila k němu a políbila lem jeho řízy. V tu chvíli se krvácení zastavilo.

Za svatým Nektariem přišel také správce ostrova s několika ostrovany s prosbou, aby odsloužil moleben proti suchu, které postihlo ostrov. Svatý Nektarios jim slíbil, že příští neděli bude sloužit moleben v katedrálním chrámu. To znamená, že se budou všichni ostrované celý týden předtím postit, modlit se a připravovat tak, aby všichni společně mohli přistoupit ke svatému přijímání. V neděli pak po sv. liturgii byl sloužen moleben – a večer začalo pršet. Pršelo s krátkými každodenními přestávkami dva měsíce. Lidé proto nemohli pracovat na polích. Přišli znovu za vladykou a prosili o moleben za ukončení deště. „Děti moje, Hospodin ví lépe, co má dělat“, odpověděl jim. A skutečně. Za krátký čas deště ustaly, práce na polích mohly začít. Úroda byla toho roku neobyčejně bohatá...

Monastýr se rodí

Mnoho zvláštního se přihodilo, když se svatý Nektarios ubíral ke svému monastýru postavenému na výšině. Jednou cestou potkal svatého Dionysia Eginského, který byl kdysi na ostrově episkopem. V době setkání ležely jeho neporušené ostatky na ostrově Zakynthos. V Egině se zachoval malý chrám a kelie, v níž svatý Dionysios tehdy žil. „Čekám tě, Nektarie“, řekl mu. Vladyka pak za jeho zády uviděl člověka ve vojenské uniformě a tázal se: „Kdo je to, bratře?“ „To je Mina, také tu žije.“ Svatý Nektarios, který nepocházel z těchto míst, se po tomto setkání zeptal ostrovanů, zda-li tu mají chrám svatého Miny. Odpově-

děli mu, že hodně daleko je polozapomenutá rozpadající se kaplička sv. Miny, nad zálivem svaté Mariny, blízko městečka Mesagro. „Jak se tam dostanu?“, zajímal se svatý Nektarios. „Bude to moc těžké. Místo zpustlo, je obklopeno lesem a křovím. Nevede k němu žádná cesta, jsou tam jen hory.“ Dvě léta vladyka hledal kapličku svatého Miny. Když zjistil, kde by měla asi přibližně být, vypravil se do hor v doprovodu dvou sester, se svícemi, olejem do lampád a kadidlem. Kapličku našli. Byla neuvěřitelně maličká a velmi zanedbaná. Pastýři se v ní schovávali před deštěm a na podlaze si rozdělávali oheň pro zahřátí. Sestry s vladykou nalámali větve a zametli podlahu. Svatý Nektarios se dlouho modlil v oltáři. Když vyšel, pohlédl na nebe a ukázal někam stranou: „Tady jednoho dne bude ženský monastýr.“ Potom zpřesnil místo, kde bude monastýr vybudován. Sestry pochybovačně namítly: „Vladyko, přece víte o monastýrech vše. Jak by mohl být zde, v takové nepřístupné pustině bez vody?“ Přesto za čtyřicet let byl právě na tomto místě postaven monastýr svatého Miny.

Nějaký zbožný křesťan daroval onen pozemek jeromonachu Amfilochiovi, který monastýr založil. Postupně přicházely monašky. Brzy vyrostl krásný chrám. Ještě v době, kdy sestry pokračovaly ve sbírce na další části monastýru, nečekaně přijeli čtyři lidé. Jedním z nich byl metropolita, který miloval svatého Minu. Narodil se totiž v místech, kde světec přijal mučednickou smrt. Dodal rodícímu se monastýru sumu potřebnou k ukončení stavby...

Svatý Nektarios byl v Egině často poctěn „viděním“ svatého Miny. Jednou zvečera poslaly sestry poslušnici, aby sdělila vladykovi, že je trapéza už připravena. Ta uviděla vladyku, jak beseduje s nějakým důstojníkem. Nechtěla je rušit. Monaškám vysvětlila, proč nemohla vzkaz vyřídít. Poslaly ji znovu. Host právě odcházel. Poslušnice pozvala vladyku k trapéze a tázala se ho, kdo byl ten důstojník v zářící uniformě. „Ty jsi ho také viděla“, podivil se vladyka. Přiložil prst ke rtům: „Byl to svatý Mina. Ale nikomu to neříkej.“

Svatý Nektarios byl velkým ctitelem svatého Miny, neboť přijal na ostrově Chiosu službu diákonskou právě v chrámu jemu zasvěceném. Dnes monašky ve zmíněném monastýru, jehož vznik svatý Nektarios předpověděl, ctí svatého Minu a zpívají mu tropary a písně, které studují z vladykových rukopisů. Svatý Nektarios měl totiž kromě bohosloveckého a filozofického vzdělání také vzdělání hudební. Složil třicet písní ke svátkům Narození Páně, Zjevení Páně, Pasše a 154 poetických hymnů věnovaných přesvaté Bohorodici...

Když dělníci stavěli budovy monastýru Svaté Trojice, brali vodu ze studny jednoho vesničana. Ale vody bylo málo. Majitel studny jim to zakázal. Tehdy svatý Nektarios přišel ke studni a začal se modlit. Studna se naplnila vodou až po okraj. Majitel byl natolik naplněn bázní Boží, že věnoval studnu rodícímu se monastýru. Stavba utěšeně pokračovala. Jednou vladyka před výplatou týdenní mzdy dělníkům přistoupil s pláčem k ikoně přesvaté Bohorodice a ukázal jí prázdné kapsy. Uviděla to jedna monaška a osmělila se ho oslovit: „Co se stalo, vladyko, že jste tak smutný?“ „Jak bych nebyl. Dnes je čtvrtek, v sobotu mám zaplatit dělníkům a nemám z čeho!“ V sobotu uviděla táž monaška, že se k monastýru blíží chlapec s oslíkem. Přivezl dar: pytle mouky od bratří Panoriů, majitelů obchodu v Athénách. Poslíček chtěl ještě mluvit s vladykou. Přinesl mu obálku jako další část daru. Bylo v ní 200 drachem. V té době se platily dvě drachmy za jeden pracovní den. Mzda byla na poslední chvíli zajištěna. Vladyka sezval monašky a odsloužil děkonný moleben...

V roce 1917 byl vydán zákaz dovozu potravin do Řecka. Monašky si chtěly pořídit zásoby nejnnutnějších potravin, aby nenastal v monastýru hlad. Poprosily o vladykovo pozhennání a radu. Sv. Nektarios jim řekl: „Pokud uděláte to, co jste si usmyslely, bude v monastýru opravdu hlad.“ Bez pozhennání proto nekoupily žádné zvláštní zásoby. Přesto monastýr neměl nouzi. Naopak v těžkých válečných letech ještě pomáhal všem, kteří pomoci potřebovali.

*Z knihy Charalampije Vasilopoulose přeložil arciepiscope Kryštof
(pokračování)*

VLADYKA ANTONIJ ZESNUL



Dne 4. 8. 2003 ve večerních hodinách v londýnské nemocnici skončila dlouhá životní pouť nejstaršího hierarchy (dle věku i hodnosti) metropolitě Antonije Surožského (Andreje Borisoviče Blooma). Drahokam mezi svými, drahokam mezi církevními hierarchiemi. Vysoký intelekt se snoubil s čistotou a prostotou duše, upřímnost s laskavostí a radostí, se smyslem pro humor, hluboké poznání Písma svatého na základě živé zkušenosti s Bohem a odkazu svatých otců, kterých díla četl v originále s nezlomnou vírou a střízlivou, avšak hlubokou modlitebností. Byl jedním z nemnoha velikých modlitebníků, kteří svojí modlitbou obepínali svět.

Rozloučení proběhlo dle tradice. Ode dne úmrtí vладыky Antonije byly dvakrát denně slouženy panychidy. Lidé se modlili v chrámu i doma. Dle zvyklostí, kdo nevěděl, které modlitby, které kánony – byl poučen.

V pondělí večer zesnulého vладыku Antonije oblečeného do slavnostního roucha převezli do jeho katedrálního chrámu Všech svatých a Zesnutí přesvaté Bohorodice na Ennismore Gardens, aby se s ním mohla přijít rozloučit nejen jeho pastva, ale všichni lidé – jinoslavní, jinověrci i lidé bez vyznání – kteří nějakým způsobem zaslechli jeho slovo v rozhlase nebo v televizi nebo v knize či na kazetách. Lidu přicházelo mnoho. Přes den i v noci bylo nepřetržitě čteno nad zesnulým Evangelium, v noci s vладыkou zůstávali jenom vybraní kněží. Každý měl



možnost před rakví pokleknout, políbit ruku, Evangelium, kříž, kterým žehnal, mitru. Většina z nás se u rakve zmocnil pocit, že vладыka otevře oči, usměje se. Jeho ruce byly vlahé, jako by jenom usnul.

V den pohřbu přišli do chrámu i oficiální hosté, metropolita minský Filaret, Gregorios, arcibiskup Thyaterie a Velké Británie, zástupci pravoslavných z jiných jurisdikcí, koptové, arméni, nejvyšší představitelé všech křesťanských konfesí včetně hlavy anglikánské církve lorda Rowana, arcibiskupa z Canterbury. Po panychidě archijerejeové a vладыka Basil (oficiálně ustanovený nástupce metropolitě Antonije pro surožskou eparchii) přednesli krásné projevy doplněné i o osobní vzpomínky. Lord Rowan podotkl, že díky vладыkově se stal věřícím a také jak hluboký dojem na něj udělala dávná vладыkova slova, že duše kněze je jako tržnice, každý, kdo přijde, tam vždy něco pro sebe najde. Vладыka Basil zpětvřil svoji řeč i veselou poznámkou spojenou se vzpomínkou na vладыku Antonije.

Asi padesátičlenný sbor (polovina mužů a z nich polovina tenorů!) krásně, modlitebně, vroucně, avšak pro ně s tak typickou střízlivostí přednesu jednotlivých písní „odpěval“. Největší zásluhu na tomto výrazu sboru měl sbormistr a představený tohoto katedrálního chrámu protojerej Michael Fortunáto, kněz, muzikant, skladatel, hudební teoretik.

Celý obřad byl nedotčen pompézností, která události na této úrovni často doprovází.

A my ovečky? Přišli se rozloučit všichni, kteří vладыku milovali, ctili – lidé z nejvyšších vrstev i ti nejprostší, profesori, podnikatelé z nadnárodních firem i ti, kteří museli vyšetřit na kytičku, z daleka i blízka – z Ruska, Ameriky nebo jen ze staré Evropy.

Vладыka je pochován na starodávném hřbitově Old Brompton Cemetery asi 20 min.

chůze od katedrály, v hrobě své maminky a babičky. Po uložení do hrobu jsme začali spontánně zpívat Vstal z mrtvých Kristus a ještě dlouho poté mnozí postávali a jen poznenáhlu odcházel, byť v katedrále, ve společenských místnostech byla přichystána slavnostní tabule.

A druhý den po pohřbu? Již od ranních hodin přicházeli lidé ke hrobu s kytičkou „na kus řeči“ se svým milovaným, uctívaným pastýřem.

Metropolita Antonij Surožský

NEPLAČ!

Ve jménu Otce i Syna i Svatého Ducha.

V dnešním Evangelium (o vzkříšení syna vdovy v Nain; Luk 7, 11) je tak mnoho útěchy a naděje. Pán nám zvěstuje – otevřte se působení mé blahodati.

Ježíš přichází k městu Nainu. V jeho bráně se setkává s pohřebním průvodem. Ježíš, vždy soucívící s lidským hořem, i tentokrát na toto utrpení reaguje. Evangelium říká: „...Pán, slitovav se nad ní.“ Jeho srdce naplnila lítost a láska. Přistoupil k rakvi a k ženě, která za ní kráčela. Za rakvi svého jediného syna kráčí žena, vdova, která nyní ztratila vše. Kristus se k ní neobrací slovy útěchy, pomíjí její pláč. Jeho slova, jsou slovy milosrdenství, ale zároveň jsou také vyjádřením tvrdého, neochvějného požadavku: „Neplač!“ Ne proto, že smrt tvého syna nebyla hodna slz, ale, jakoby již předcházela slova apoštola Pavla k soluňským, Pán beze slov říká: „Nehořekuj jako pohané, kteří nemají naději – neplač!“ A jakmile tato žena odpověděla vírou, poslušností na požadavek Boží lásky, Kristus činí zázrak, navrácí jejího syna životu.

Často tak jedná i s námi. Jistě i my máme svá trápení, hoře rozdráá naši duši. Před námi stojí naše víra. A zároveň náš Pán, neviditelně, ale stejně tak reálně jako tehdy. K Němu se obracíme s modlitbou, vrháme se k Němu se svým hořem, obracíme se k Němu svou vírou, nadějí podle míry své lásky a říkáme: „Pane,

A co bylo pro mne zvláštní?

Smutek a žal mužů opravdový, hluboký, a cítila jsem, že i svým způsobem tvůrčí. Zdálo se mi, že nad hrobem otce se synové stali jeho nástupci, ctíce při tom věk mezi sebou. Tak to asi bývávalo kdysi dávno v dobách našich praotců. A my ženy? Jsme v trochu jiném postavení. Budeme se snažit vychovávat své syny a vnuky k té upřímnosti, čistotě, pravdě a víře jak jsme to mohly vidět u vladyky Antonije.

Michaela Kopecká

utěš...!“ Chtěli bychom, aby Pán položil svou ruku na naše srdce a v odpověď na naše hoře vnesl do našeho srdce pokoj a do našeho života tolik nového, takovou hloubku, která by nám široce otevřela čas a věčnost, která by z našeho pozemského života plného trápení učinila již dosaženou věčnost. Avšak to Pán tak nečiní. Nezavazuje nás pozemského trápení. Nevytrhává nás z života, ve kterém se střídá bolest a radost proto, aby naše srdce získalo hloubku, aby v něm shořelo vše, co není láska, věrná neochvějná láska. Aby v naší duši nic než láska nezůstalo. I nám Pán říká: „Neplač!“, ne v tom smyslu, že Pán vyžaduje, abychom zapomněli na své hoře, ale v tom smyslu, abychom s vírou v Něho, přesvědčením a jistotou ve věcech neviditelných mohli přerůst sami sebe, překonat čas, překonat hoře a stát se skutečným, pravým člověkem. Člověkem, který je schopný žít láskou k zesnulým i k živým, stejnou láskou, která nerozlišuje, neboť i po smrti zůstává stále táž.

S těmito slovy se k nám Pán neustále obrací: „Neplač!“ Neříká nám, abychom zadržovali své slzy. Neříká: „Ukaž statečnost, která v tobě není“. Říká: „Cožpak ty Mne nevidíš, nevidíš věčnost, cožpak nevidíš, že zesnulý nezemřel, ale usnul? Cožpak ty v této chvíli nevíš, že láska je silnější než smrt?“ Cožpak jsi ještě nepochopil, že láska sjednocuje nebe i zemi? Že už není oné nepřekročitelné hranice, která zde byla do té doby, než Boží láska

našla svůj příbytek mezi námi? Pán od nás chce jediné víru: nehořekuj nad sebou, přestaň myslet jen na sebe, nesoustřeď se jen na své trápení. Život je bezedný, život je vítězný, život není přerušen pro nás žijící na zemi, kteří jdeme ke své smrti, a mohli bychom jít s tak velkou nadějí, s tak radostným očekáváním, ale není přerušen ani pro ty, kteří již branou smrti vešli v pokoj Boží.

Slyšíce slova Evangelia, uvědomme si, co se stalo s přesvatou Pannou Bohorodicí, co musela prožít. Ona, jediná žena, šla ve šlépějích svého Božského Syna a slyšela v hloubi

své duše, v hloubi své víry Kristova slova: „Neplač!“ Církevní hymnus to vyjadřuje taktó: „Neplač nade mnou, Matko...“ Jsme dojati a vnímáme, že tato slova slyšela i pře-svatá Panna. Ale tato slova se obrací i k nám v našem utrpení: „Nenaříkejte nade mnou, vidíce mne v hrobě, vždyť vstanu...“, budu vzkříšen, jakmile se vše na zemi naplní. Jakmile lidské hoře dosáhne vrcholu a vylije se na nás milosrdenství Páně, když nastane konec všeho, jakmile i nám bude dáno setkat se tváří v tvář s Boží slávou.

Amen

Metropolita Antonij Surožský

16. NEDĚLE PO PADESÁTNICI

Dnešní podobenství o hřívnách je jedním z celé řady prorockých varování a Kristových vyprávění v podobenství o budoucím Soudu. Pokud přečteme 24. a 25. kapitulu Evangelia od Matouše, odkud je vzato i dnešní podobenství, pak vidíme, že Spasitel nás upozorňuje na tři hlavní nebezpečí, která mohou způsobit, že se ocitneme na soudu nepřipraveni. První nebezpečí je lehkomyšlnost, druhé malomyšlnost a třetí – život nedůstojný člověka pro jeho necitelnost a nelidskost.

Lehkomyslnost popsal Kristus ve třech podobenstvích: první – to je lehkomyšlnost dobromyslná, veselá, lehkomyšlnost, kterou pokládáme za přirozenou. Kristus říká: Bďte, protože soud, den Hospodinův, přijde neočekávaně, jako přišel za dnů Noemových. Tehdy lidé pili, hodovali, ženili se a vdávali a nestarali se o nic víc než o to, co je pozemské, o každodenní radost ze života, ale soud Hospodinův se blížil a jednoho dne propukl hněvem a potopou. Pak bude pozdě: dvě ženy budou mlít obilí, jedna bude přijata a druhá zanechána; dva lidé budou na poli, jeden bude přijat a druhý zanechán. Tato bezstarostnost je nám vlastní, obvyklá, obyčejná, dobromyslná, veselá, radující se ze života a zapomínající na to, že život není nějaká banalita, ale že má hloubku, bezednost a že přechází do věčnosti.

Druhá lehkomyšlnost je zlá lehkomyšlnost, která počítá s tím, že Bůh jako by nespěchal s trestem: apoštol Petr praví, že Bůh mešká, protože je s námi trpělivý. V Pánově podobenství v této 24. kapitole se hovoří o služebníkovi, který byl ustanoven nad ostatními jako dozorce. Bylo mu nařízeno dávat na ně pozor, aby práce nestála, aby se všechno udělalo. Ale také mu bylo nařízeno dávat pozor, aby se ostatním dobře žilo v domě jejich pána, i když ten je právě nepřítomen, nemůže vidět, jak žijí jeho služebníci, a postarat se o jejich potřeby. A tento služebník si řekl: Pán tak brzo nepřijde, budu hodovat, pít, veselit se a služebníky budu honit a trestat, já jsem přece pán, říkal si, jako by byla hodnost jeho nepřítomného pána v jeho moci. Ale pán se vrátil, když ho nikdo nečekal, a zastihl nevěrného služebníka při jeho podvodu a vyhnal ho. To je druhá bezstarostnost, hříšná, zlá, která je nám také vlastní. Také nespěcháme měnit se k dobrému, protože Bůh je „za horama“ a soud je daleko. Nespěcháme vytvářet dobro, protože ještě není čas. Kdykoliv přece můžeme přestat se zlem, tak ještě stihnout vrátit se k dobru – ale Den Hospodinův se blíží a blíží a v kterýkoliv den, v kteroukoliv dobu je soud před námi a my před soudem.

Existuje ještě jedna lehkomyšlnost, kterou Pán popisuje v podobenství o deseti

pannách, z nichž bylo pět rozumných a pět nerozumných. To je lehkomyšlnost ospalá, lehkomyšlnost, která nezajistí nic, ale doufá, že to nespěchá. Ještě nemusím žít, ještě nemusím milovat, ještě nespěchá to, abych se napravil. Bůh přece nepřijde v době noční hlídky – ještě je možné podřimovat, snít a kdykoliv se vzpamatovat, když se objeví nějaké předzvěsti soudu. Ale soud přichází v noci, protože pro spícího je každý okamžik nocí a zastihuje ho nepřipraveného.

A tak je lehkomyšlnost veselá, dobromyslná, jako by dobrá; dále lehkomyšlnost nezodpovědná, zlomyslná, chtivá, zlá; a lehkomyšlnost zase nám strašně vlastní: do zítřka to má čas, ale teď můžeme ještě snít. To je první skupina Pánových proctví.

A dále – podobenství o hřivnách. Bůh dává každému člověku dar podle míry jeho sil a vyzývá jej přinést užitek tak velký, jak mnoho jsme sami byli obdarováni. Často s těmito dary nic neděláme: dostali jsme rozum – ale tento rozum ničím neobohacujeme; citlivé srdce - ale toto srdce zůstává pouze možností citlivosti, ale při práci dříme v sebelásce, zakrňuje; je nám dána vůle, občas silná, která zůstává neplodná – bezcílná. Mnoho nám dává to, co dostáváme od Boha, ale užitek neneseme – žádný. Proč?

Není to vždy způsobeno lehkomyšlností, ale proto, že nás časem ovládla malomyšlnost a zbabělost. Zdá se nám – a tak to i je – že když chceme něčeho dosáhnout, musíme všechno risknout: klid, zajištění, vztahy, život – vše, nebo alespoň něco; a říkáme si: Ne, vrátím Bohu to, co mi dal, ale riskovat, že bych ztratil sebe a vyhověl Bohu – ne. Ale když přichází soud, ukazuje se, že to, co nám bylo kdysi dáno, nikdy naše nebylo, ale vždy to patřilo Bohu. A Bůh si to často vezme zpět a dá

STAREC PAISIJ

Když se stal vojákem, byl 4 roky ve válce. „Když se chystala nějaká nebezpečná akce, snažil jsem se, abych byl nasazen. Pokud bych se o to nesnažil a místo mne by byl zabit někdo jiný, celý život by mne potom zabí-

to tomu, který byl připraven riskovat život, klid, zajištění a veškeré tělo a duši, aby přinesl plod, aby nebyl zaživa mrtvým, ale byl živým a oživujícím. To je malomyšlnost.

A nakonec podobenství, které čteme před samotným Velkým postem, o ovcích a kozlech, o posledním soudu. O čem je tento soud? Nebude o tom, že nám chybí jakási velká zjevení, ale o tom, že jsme nebyli prostě lidmi, že jsme srdcem lidským, citlivým, živým, nereagovali na nouzi, hoře, bolest, nebezpečí druhého člověka. Kdo nemůže být člověkem na zemi, ten nemůže být člověkem ani na nebi; kdo v malém nemůže být člověkem, ten nikdy nevyroste v míru Člověka Ježíše Krista.

O tomto je Pánovo varování o soudu: soud nespočívá v tom, že Bůh přijde a bude to strašné, ale v tom, že On přijde a bude nám líto a bude nás bolet, že jsme takto prožili celý život a nestali se lidmi: kvůli zbabělosti, ospalosti, sebemilující zlobě nebo prostě zapomětlivé lehkomyšlnosti. Soud spočívá v tom, že mnohdy prožijeme celý život a nezpozorujeme, jak je hluboký, bohatý (obširný, rozlehlý), že život kypí plnou silou z Božích hlubin, do nichž nás odnáší.

Zamysleme se nad těmito různými významy, vzpamatujme se a začněme žít ne slabým, bídným životem, ve kterém všechno spočívá v sobě samém, ale tím bohatým, hlubokým, mohutným životem, který spočívá v Bohu, který z Něho čerpá nekonečný pramen síly a který nás odnáší do věčnosti, kde má všechno svoje místo, kde všechno dostává svou velikost, protože člověk může sebe sama přerůst a stát se Bohočlověkem podle Ježíše Krista, milostí Ducha svatého, láskou Hospodinovou.

Amen.

přeložil o. Libor Raclavský

jelo moje svědomí (tzn. byl bych zabit mnohokrát), na vojně bych byl zabit jen jednou.

Jednou bombardovali náš tábor. Poblíž jsem objevil příkop a skryl jsem se v něm. Za okamžik někdo přiskočil a říká: „Můžu se

tady taky schovat? – ‚Dělej – říkám. Místo tu bylo tak tak pro jednoho. Ten chlapík měl velký strach, snažil se nacpat do strouhy a mne vytlačil ven. Pak se přidal ještě jeden. Musel jsem ze strouhy vylézt úplně. ‚No nic, říkám si, ‚neboj se, Bůh tě neopustí!‘ Jen jsem vylezl – už jsem ji dostal rovnou do hlavy. (starec se rozesmál) No, jen mi sedřela kůži, vystříhla pěšinku ve vlasech. O centimetr níž a kulka by mne zabila. Nu, podivil jsem se Boží vůli.“

Láska k bližnímu vedla starce, ještě v době než se stal monachem, až k sebeobětování! Jak je to nám, současným lidem, vzdálené...



Starec Paisij řekl:
O VÝCHOVĚ DĚTÍ

„Za okupace“ (v letech 1941– 1944, pozn. red.), říkal starec, „zůstal u nás v sousedství sirotek“. Nikdo si ho nechtěl vzít domů. Lidé si říkali: ‚Je okupace, sami jen tak tak přežíváme. Jak ho nakrmíme?‘

Nakonec jeden člověk, otec deseti dětí, navíc chudák, potkal nešťastného sirotka a zželelo se mu ho. Vzal si ho domů a uložil ho pod jednu příkrývku s ostatními. ‚Mám jich deset a s tímhle jich bude jedenáct!‘, řekl si, Hospodin na nás nezapomene‘.



Starec Paisij

Starec radostně a šťastně pokračoval: ‚Vidíš, ten co měl hodně dětí, měl i bohaté srdce. Proto i Bůh mu posílal své bohaté dary.‘



Během jedné mé návštěvy s manželkou u starce se přihodilo následující. Hned jak jsme vešli do pokoje nás s úsměvem začal popichovat:

„Kdopak to k nám přišel! A co, hádáte se? Co? Hádáte?“

Bylo to tak neočekávané, že jsme nevěděli, co od

povědět.

„Řekni, Athanasiji, hádáte se spolu?“

„Ach ano, nač to tajit, otče, hádáme se...“

On se usmál:

„Ajajaj, to je ostuda, nehádejte se! Slyšíš Athanasiji, dávám ti požehnání, aby ses hádal s kým chceš, ale se svou ženou se nehádej“.

Pak se obrátil k mé ženě:

„A ty Anastasije, dávám ti požehnání, víš co to znamená požehnání“, říkal s úsměvem, „hádej se s kým chceš, ale spolu se nehádejte.“

Zasmáli jsme se jeho zvláštním řečem. Ale velmi dobře jsme chápali, že i když se starec smál, hovořil vážně! Rodinné spory považoval za velké zlo. Natolik velké, že nám nejen dovoloval, ale přímo požehnával konat zlo menší – hádat se se všemi ostatními! Dával nám takové požehnání, jen aby nás zbavil zla většího, kterým jsou hádky mezi manžely.

DĚJINY MNIŠTVÍ V RUMUNSKU

MONASTÝRY VE VALAŠSKU A V MOLDÁVII VE 14. A POČÁTKEM 15. STOLETÍ

Ve Valašsku byl jedním z nejvýznamnějších monastýrů monastýr Kozia. První zmínky o něm nacházíme v roce 1388. V této době vzniká i monastýr Kotmeana. Oba byly samostatné, do volby nových představených

neměly právo zasahovat žádné politické ani církevní síly. Byly sjednoceny pod jedním vedením, podobně jako monastýry Vodita a Tismana. Oba byly díky daním z několika vesnic bohaté. Byly založeny v době panování Mir-

cea Starého. O několik let později vzniká na severu Bukurešti, na ostrově uprostřed jezera, monastýr Saganov. Podle ústního podání založil ve druhé polovině 14. století učedník sv. Nikodýma Dionisie, rovněž v době Mircea Starého, východně od města Jiului monastýr Visina, který je dnes již v ruinách. Ve stejné době vznikl v oblasti Argeș také skit Bradet, později potom poblíž Trgovistițe monastýr Dealu. V 15. století byly založeny ještě monastýry Glacioc Kosustea. Není pochyb, že i v Moldávii existovaly v dávných dobách na odlehlých místech v lesích a na horách dřevěné skity, v nichž žili různí poustevníci. Podle tradice založil poblíž Baia Bogdan I. skit známý pod jménem Bogdanesti. V jeho blízkosti byl později vybudován monastýr Riška. Doložené zprávy pocházejí z druhé poloviny 14. století. Nejproslulejším moldavským monastýrským sídlem je Neamt. Byl založen mnichy Sofroniem, Pimenem, Silvanem a jejich učedníky. Není vyloučeno, že to byli učedníci sv. Nikodýma Tismánského nebo rumunští mniši, kteří žili nějakou dobu na Athosu. První dřevěný chrám zde postavil Petr I. Mušatský (1375– 1391). Později byl vystaven chrám zděný, z něhož se zachovala pouze zvonice. Dnešní chrám Nanebevstoupení Páně byl založen

v roce 1497 svatým Štefanem Velkým. Pod Neamt spadal od roku 1446 monastýr Boistea. Díky daním byl monastýr bohatý.

V roce 1398 je poprvé vzpomínán monastýr svatého Nikolae Poianského, který dnes nese jméno Progota. Na jeho území bylo pohřbeno několik příslušníků panovnických rodin. Existence monastýru Moldovita je doložena dokumentem z roku 1402. Kdo jej založil, nevíme. Dnešní monastýr Moldovita se rozprostírá přibližně 300 m od původního. Poblíž města Piatra Neamt založil Alexandr Dobrý monastýr Bistrita, který byl jedním z nejlépe zaopatřených moldavských monastýrů. K dalším významným monastýrům tohoto období patří monastýr Humor, dva monastýry Iatka Mavrovlašského, monastýry Visnevat, Horodnic, Putna (kde žil podle ústního podání Daniel Sihastru – poustevník), Voronet, Bogotin a další. Kromě monastýrů, o nichž svědčí historické dokumenty, existovaly i mnohé jiné, o nichž ani nevíme.

Monastýry v 13.–15. století v Transilvánii, Banatu a Maramureši

Křesťané zde stavěli monastýry a chrámy většinou ze dřeva, spleteného proutí, z kamene nebo z cihel. Počátky jejich existence spadají přibližně ke konci prvního tisíciletí.



Monastýr Sucevita

Prvním monastýrem známým z historických pramenů je monastýr Morisena, který byl založen vévodou Ahtumem kolem roku 1002. Po roce 1028, kdy monastýry okupovali latiníci, se pravoslavní mniši usídlili v monastýru sv. Jiří Maidanského, který se nachází u dnešních rumunsko – jugoslávských hranic.

Ve 13.–15. století bylo založeno na těchto územích mnoho monastýrů a chrámů, zvláště v Banátu. Většinou byly realizovány v rumunské architektuře a malbě. Budování a výzdoba chrámů byly úzce svázány s politickými zájmy tehdejších rumunských vévodů a knížat. V dobových dokumentech jsou často vzpomínáni zejména ti, kteří se proslavili vítězstvími nad Turky.

K nejvýznamnějším monastýrům v Banátu patřil monastýr Partos v oblasti Timiš, který byl založen v 15. století. K tomuto století je datován také vznik monastýru Saraca, který byl znám i pod jménem Morava. Po okupaci Banátu byl vypálen Turky, v roce 1730 restaurován a v roce 1778 byl Habsburky zrušen. Obnoven byl až v roce 1934.

V 15. století byly dále založeny monastýry Sredistea, Mica, Varadia a Mesici. Poslední dva jmenované byly rovněž zničeny Turky a v 18. století opět obnoveny. Během 14.–15. století bylo také vystavěno několik monastýrů při Dunaji – Voilovita, Cubin, Zlatita, Cusici, Bazias, Stara Ogradena, Mraciunea. Mnohé z nich byly zničeny v době tureckých nájezdů, zvláště v roce 1552, kdy byl Banát okupován Turky. Obnoveny byly v 18. století.

V Aradu patří k nejstarším monastýry Hodos Bodrog (14.–15. století) a Bezdin.

V Maramureši připomínají historické dokumenty monastýr svatého Michala Perského, z něhož zbyly jen ruiny, a monastýry Birsana a Cuhea, oba z posledních let 14. století.

Monastýry a chrámy vybudované v 13.–15. století dnes představují mimo jiné významné historické a umělecké památky.

Monastýry ve Valašsku a v Moldávii ve druhé polovině 15. století

Kromě již dříve zmiňovaných významných a bohatých monastýrů existovalo ve Valašsku také mnoho malých monastýrů

a skitů, v nichž žili mniši v daleko skromnějších podmínkách. Byly stavěny na odlehlých místech, měly dřevěné chrámy a kelie a hlavní činností mnišů byla práce a modlitba. Mnohé z nich existovaly ještě před založením Valašska. Postupem času byly dřevěné chrámy nahrazeny většími, kamennými. Některé z nich později zanikly.

V 15. století přibývají monastýry Comana (na jihu Bukurešti), Rinkaciov, Tinganu (dnes se nachází na území Bukurešti), Ostrov (ženský monastýr založený na ostrově v Kalimanešti), Bistrita (sem byly přeneseny ostatky svatého Řehoře Dekapolity a dodnes se zde uchovávají) a další.

Moldavské monastýry Neamt, monastýr sv. Nikolaje Poianského (Probota), Moldovita, Bistrita, Humor, Bogotin, Chiprieni aj., které pocházejí z druhé poloviny 14. a počátku 15. století, rozkvétají i ve století 15., zvláště v době panování Štefana Velkého, který byl jejich dobrodincem.

Za svého života nechal tento panovník vybudovat několik chrámů a monastýrů. Na prvním místě mezi nimi stojí monastýr Putna. Byl stavěn 4 roky a jeho svěcení, které se uskutečnilo v roce 1470 po jednom z vítězství nad Tatary, se účastnilo 64 archijerejů. Monastýr měl velká privilegia a byly mu odváděny vysoké daně. Stal se významným kulturním a uměleckým střediskem země. Jeho význam vzrostl i tím, že zde byl pohřben sv. Štefan Velký.

Dalším monastýrem, jenž založil tento vévoda, je monastýr Voronet. Vznikl na místě, na kterém existoval již dlouho dřevěný skit, kde žil podle tradice svatý Daniil Poustevník. I tomuto monastýru byla dána značná privilegia.

Třetím monastýrem založeným Štefanem Velkým je Tazlau. Měl se stát významným kulturním centrem, proto mu byly odváděny četné daně. V roce 1519 byl však zničen útoky z Transilvánie. Dnes slouží pouze jako světský chrám, podobně jako chrám Sv. Elijáše (v dnešní Sučevě). I ten byl kdysi monastýrem, jenž založil Štefan Velký.

lud, pokračování

PRAVOSLAVNÁ RODINA

Rodina dnes prožívá těžké doby nejen u nás, ale i na celém světě. Například v Anglii na padesát procent rodin žije v odloučení. Rodina zakouší mimořádný nátlak světa – satanských sil. Snaží se, aby lidé porušili jeden z nejstarších Božích příkazů. Zlý zasívá svár mezi nejbližšími, mezi členy rodiny. My sami tomu napomáháme zapomínáním na to, že zákony, které dal Bůh, musí být člověkem plněny. V Písmu svatém je řečeno, že hlavou rodiny je muž. On má ctít Boha, stát před Bohem, žena se má podrobit muži, a děti mají ctít své rodiče. Vidíme také, že odpadnutí lidstva od víry vedlo k tomu, že muž přestal ctít Boha, klanět se mu, poslouchat ho, žít podle jeho vůle a začal projevovat neposlušnost. Následkem toho se stalo, že žena projevuje neposlušnost svému muži. A u dvou neposlušných vyrůstá třetí neposlušný – dítě. Dnes je mnoho problémů a tragédií způsobeno tím, že děti nectí své rodiče, neváží si jich a nechtějí je poslouchat. Rodiče, které jim Bůh dal, aby dítě chránili a přivedli je ke zbožnému duchovnímu životu. Proto musíme pochopit, že rozhovor o rodině je rozhovor o návratu člověka k Bohu. Založit plnohodnotnou rodinu – křesťanskou rodinu – může jen člověk zbožný, žijící plnohodnotným životem, který si uvědomuje, že člověk se neskládá pouze z těla, ale i z duše a ducha. V takovém případě je pro něj plnohodnotný tělesný, duchovní i duševní život. To mu dovoluje žít právě na základě duchovních skutečností ve všech rovinách, zvláště v životě rodinném. To znamená, že rodinný život je v první řadě životem duchovním. Jen duchovní člověk může správně budovat vztahy ke druhým a vychovávat své děti. Vychovat křesťana může jenom křesťan. A jádro pravoslavné výchovy tkívá v tom, že rodiče musí v první řadě vychovávat sami sebe. Jak řekl ctihodný Serafím Sáravský: „Získej pokojného ducha a kolem tebe budou spaseny tisíce.“ Často se domníváme, že dítě nemá dost sil, aby

uneslo tak veliký duchovní zápas – modlit se, postit se, žít křesťanským životem. Ale jestliže se narodilo v křesťanské rodině, jestliže od lůna své matky žije přirozeně tímto životem, pak pro něj není zápasem, a rychle mu přivyká. V základě křesťanské výchovy je křesťanský život rodiny, tj. otce i matky. To znamená, že výchova dětí je vytvoření podmíněk, ve kterých by se mohl zrodit, vzkvétat a rozvíjet se duchovní život dítěte.

Zkušenost zbožnosti

Rady starce Paisije Athonského

Starec řekl: „Vzácným klenotem života je rodina. Jakmile zanikne rodina, zanikne i svět. Dověďuj slovo láska především ve své rodině.“ A jindy řekl: „Zhroutí-li se rodina, zanikne vše – i duchovenstvo, i monašstvo.“

(Z knihy kněze Dionisije Tacise

„Archondarik pod širým nebem“, 1998)

Rada duchovního

O výchově

Je třeba naučit člověka, aby ve všem vyhověl Bohu, aby svým životem Boha těšil, právě tak, jako když se dítě snaží potěšit své rodiče.

□ Může člověk člověka vychovat či dokonce převychovat?

Zamysleme se nejprve, co nám Bůh dal a co jsme sami získali v životě. Každý z nás se narodil podle Boží vůle. To znamená, že nikdo z lidí si nevybíral, zda se má narodit nebo ne. Hospodin každému daroval veliký dar života, život věčný nesmrtelné duši. To samé můžeme říci o místě narození a o národu, ve kterém jsme se narodili. Proto cit vlastenectví může být pouze u věřícího člověka, který ví, že vlast je darována Bohem, a jí náleží ctít a milovat. Stejně si nevybíráme pohlaví. Rodinu, rodiče musíme také přijmout jako Boží dar. Pohlédneme-li na svůj život pozorněji, zjistíme, že vše v našem okolí je ve skutečnosti Božím darem. Můžeme však tento dar přetvářet podle vlastního uvážení? Náleží se smiřovat, radovat se a pokorně přijímat to, co jsme dostali. Rodi-

če máme ctít, svůj národ milovat, svou vlast chránit. Snaha vše přetvořit, když nesouhlasíme s tím, co nám bylo darováno, je jedním z našich hříšných sklonů. Často reptáme na svůj život a jsme nespokojeni. Když si stěžujeme na lidi, zapomínáme, že každý člověk je nositelem obrazu Božího. Kristus, Spasitel světa, nám dal příklad, když k Němu přivedli hříšníci, kterou podle židovského zákona náleželo ukamenovat. Když ho farizeové zkoušeli, aby dokázali, že porušuje zákony, nezačal to nikomu rozmlouvat, a prostě řekl: „Kdo jest z vás bez hříchu, první vrz na ni kámen.“ (Jan 8,7) A všichni potichu položili své kameny a rozešli se.

Podívejme se na vztahy mezi dospělými – jestliže začínáme měnit, soudit druhé, pak nejdeme pravoslavnou cestou. Ta je cestou vidění svých hříchů, ne vin bližních. Pokořit se před druhým, milovat ho, ctít, a jsme-li s ním nějak nespokojeni, zachovávat evangelijní přikázání a modlit se za něho, protože změnit druhého je prakticky nemožné. Každý chrání jako Boží dar svou svobodu, neopakovatelnost, osobní vyjimečnost, kterou Hospodin každému z nás daroval od narození. Můžeme vzpomenout na rady ct. Ambrosie Optinského, které udělal své duchovní dceři. Ptala se ho, od čeho začít spásu duše. První rada byla: „Přestaň všechny poučovat.“ Druhá: „Dívej se na své hříchy a čiň pokání.“ To je pravoslavný vztah k člověku, ke světu. Všechny pokusy předělat druhého jsou způsobeny naší „nevcirkveností“, naším nekřesťanským přístupem ke světu, k bližnímu.

Nežijí-li lidé podle našich zákonů, neznamená to ještě, že žijí nesprávně. Jestliže jsem pravoslavný, musím pochopit, že v mém životě není náhodných lidí. Každý člověk, kterého ke mně Bůh posílá, je člověk, kterého potřebuji. Třebaže je popudlivý, hněvivý, zlý. Mé reakce ale ukazují, že se od něho liším jen nepatrně. Jak říkají svatí otcové – nejdůležitější je to, co se odehrává v mém nitru. Tehdy vyjde najevo, že úhlavní nepřítel vězí ve mně – mé vášně, má podrážděnost, má hněvivost, duch zloby, které často nepozorují. A ten člověk, kterého ke mně posílá Bůh, probouzí tyto skryté vlast-

nosti a ukazuje mi tak mé hříchy. A to je velké štěstí, protože vidět své hříchy znamená vidět počátek svého spasení, začátek nápravy, počátek očistění. Proto svatí otcové přikazovali modlit se i za své nepřátele, kteří nám pomáhají poznat naši vlastní vnitřní nečistotu. Světitel Tichon Zadonskij měl zvyk: tomu, kdo mu ublížil, daroval na znamení vděčnosti patnáct kopějek. Za to, že uvnitř sebe zpozoroval hříšné hnutí, hříšné reakce. Vždy děkoval za to, že Hospodin mu prostřednictvím toho člověka pomáhal aby se kál. Takovým způsobem jeden druhého možná předěláme.

Svět na nás neustále působí. Démonské síly i lidé, kteří nežijí podle Božích přikázání, ale podle zákonů tohoto světa. Naším úkolem je navzdory tomu všemu následovat Boží vůli, držet se spasitelné cesty získáváním blahodati, protože máme vlastní vůli i svůj rozum a známe Boží přikázání, Boží zjevení. Svět na nás sice působí zlobně, hříšně, ale je tu také Boží blahodát, která nám pomáhá odolat.

Mýlíme se, když si myslíme, že vychovávat znamená ovlivňovat. Ale vychovávat – to je živit duši, ducha i tělo. Duch živí duši a duše proměňuje tělo. Jestliže zapomínáme na ducha a pečujeme pouze o duši a tělo, pak se přičiňujeme pouze o růst a vyspělost dítěte. Myslíme si, že člověk musí být zdravý a vyspělý. Musí však být i duchovní.

Většina světských lidí se domnívá, že dítě se rodí jako zdravá a normální bytost. Z pravoslavného hlediska se však člověk rodí s porušenou přirozeností – s pečetí prvotního hříchu. Před tím, než je možno jej vychovávat a rozvíjet, je třeba ho především uzdravit. Jestliže se tak nestane, budeme rozvíjet zkaženou lidskou přirozenost. Správné chápání člověka spočívá v tom, že pochopíme, že u něho musí být napravena lidská přirozenost. To se děje v svaté tajně křtu, kdy právě duchovní princip získává prvenství v životě. Hlavně musíme pamatovat, že vše dobré v člověku je od Boha. Proto vychovávat dítě – přivést je k Bohu – je základní povinností rodičů.

□ Jaký je cíl křesťanské výchovy?

□ Cílem křesťanské výchovy je přivést dítě ke Kristu, udělat z něho pravoslavného křesťá-

na, aby když nabude rozumu, samo sebe vyznávalo jako křesťana a uvědomovalo si, že takový život je plnohodnotný a opravdový. V základě života musí být duch. Duch potom živí duši a duše proměňuje tělo. Jestliže tělesné začíná potlačovat duchovní a duševní, tak se projevuje pokaženost lidské přirozenosti. Tak se radost opravdového bytí nezíská. Duše se trápí, nemůže najít své místo. Jak je ve svatém Písmu řečeno: „Nebo co prospěje člověku, kdyby všecken svět získal, a sám se be zahubil, neb sobě uskodil?“ (Lk.9,25) Děje se tak, když je narušena hierarchická stavba osobnosti člověka a on začíná žít proti své přirozenosti. Je to život plný muk, nepřinášející radost a přivádí ke sklíčenosti a tragickým koncům. Můžeme to pozorovat u mnohých lidí, na první pohled šťastných – jak vzdělaných, tak materiálně zabezpečených – kteří se trápí, zakoušejí duchovní nedostatečnost a neplnohodnotnost. Člověk se musí realizovat především jako bytost duchovní, která v sobě má obraz a podobu Boží. Proto je cílem křesťanské výchovy získání plnosti duchovního bytí, radosti duchovní existence. Jestliže se duše raduje, potřebuje jen málo v tomto světě, ale když se rmoutí, nic na tomto světě jí nemůže přinést radost. Křesťanská výchova spočívá v tom, aby se člověk naučil Bohu ve všem vyhovět a svým životem Bohu dělat radost, přesně tak, jako když se dítě snaží dělat radost svým rodičům.

Zkušenost zbožnosti

Beseda starce Siluana Athonského s dětmi

Milé děti pobíhají po lukách, trhají květy, zpívají a radují se, protože je rozveseluje milost Boží. Tu spatřily monacha a říkají mu:

☐ Podívej: Hospodin ozdobil nebe hvězdami a zemi zase řekami a sady. Orli létají vysoko pod oblaky a kochají se krásou přírody. Ptactvo vesele zpívá v houštinách i na polích a ty, monachu, sedíš v keliu a nevidíš všechnu tu Božskou krásu. Sedíš a pláčeš. Proč pláčeš ve své maličké keliu, když slunce svítí, celý svět je v plné kráse a všude po zemi se rozlévá radost?

Tak se děti ptaly monacha. A on jim odpověděl:

☐ Děti, vy nerozumíte mému pláči. Má duše pláče pro vás. Protože neznáte Boha, který stvořil všechnu tu krásu. Má duše ho zná a všem vám přeji takové poznání. Proto se rmoutím a prosím Boha za vás, abyste poznali Pána Duchem Svatým.

☐ Co znamená poznat Pána Duchem Svatým?

☐ Rozumem, dítko, Hospodina poznat nelze. Ale čtete Božské Písmo, v něm žije Božská milost, která vás bude oblažovat. Tak poznáte Pána a budete mu s radostí sloužit ve dne i v noci. Když poznáte Hospodina, tehdy odplyne touha hledět na tento svět, ale duše bude usilovat o to, aby viděla slávu Hospodinovu na nebesích.

☐ Ale nám se líbí květy a rády se touláme a veselíme se.

☐ Rády se procházíte po polích a trháte kvítka. Rády zpíváte i posloucháte zpěv ptáků. Na nebi je však něco krásnějšího než toto – ráj, kde žije Hospodin s anděly a svatými. Tam je také veselí a zpívají se písně, ale jiné, krásnější. Když duše ty písně uslyší, tak je nemůže nikdy zapomenout a už ji nevábí písně pozemské.

☐ Ale my tak rády zpíváme...

☐ Zpívejte, děti, Pánu Duchem Svatým, zpívejte v pokoře a lásce.

☐ A proč pláčeš? Tomu nerozumíme.

☐ Pláču pro vás, dítky. Když se na vás dívám, je mi vás líto a prosím Hospodina, aby vás chránil, abyste poznali Tvůrce a Pána svého. Hledím na vás, a hle, jste podobny chlapci Kristu a přeji si, abyste neztratily milost Boží a nestaly se kvůli zlé mysli, až vyrostete, podobny nepříteli. Chci, abyste se vždy podobaly Synu Přečisté Matky Boží. To vám přeje má duše. Za to se i modlím. Je mi líto všech dětí na zemi, a proto pláči za všechny nevinné děti a sirotky. Pláči, děti, pro celý svět a stěžuji si za celý Boží národ: „Hospodine, sešli svou milost na děti země, které miluješ, a dej jim, aby tě poznaly Duchem Svatým a nauč je oslavovat tebe. Se slzami tě prosím, vyslyš mou modlitbu a všem dej poznat svou slávu Duchem Svatým. Děti, milujte Boha, jako ho milují andělé na nebesích.“

□ Nikdy jsme Boha neviděly, jak ho můžeme milovat?

□ Dítka mé milované, myslete na Boha vždy, On vás miluje a dal vám život pro to, abyste s ním věčně žily a sytily se jeho láskou.

□ Jak můžeme vědět, že nás Bůh miluje?

□ Podle plodů, dětí, se pozná láska. Když jsme v lásce Boží, tehdy se bojíme hříchu a na duši je klidno a veselo a chce se nám myslet na Boha všechen čas. Chce se nám modlit a v duši máme dobré myšlenky.

□ Jak poznáme, jaké myšlenky v nás žijí, které z nich jsou dobré a které špatné?

□ K rozpoznání dobrých myšlenek od zlých je nutno udržovat svou mysl čistou v Bohu.

□ Nechápejte, jak můžeme uchovávat mysl čistou v Bohu, když jsme Boha neviděly a neznáme ho, a co znamená čistá mysl?

□ Dítka, uvědomte si, že Bůh vás vidí, ačkoli vy ho nevidíte. Tak budete vždy chodit před tváří Páně. Třebaže je to jen malá láska, když uchováte mé slovo, přivede vás k větší lásce. A tehdy Duchem Svatým poznáte vše, co vám říkám a čemu nyní ještě nerozumíte.

(Z knihy archimandrity Sofronije (Sacharova) „Starec Siluan Athonský“, M. 1996)

□ V čem se liší světská rodina od rodiny křesťanské?

□ Křesťané si uvědomují, že člověk se rodí s porušenou přirozeností, a proto se v něm musí zasít semě nového života. Církevní tajiny jsou ta semena, která se sejí do člověka.

Jimi se napравuje lidská přirozenost a převládající se stává ne tělo a krev, kterou děti dostávají od rodičů, ale to, co dostávají od Krista, z věčného života. Když však dítě žije vně Církve, pak je určující tělesné, genetické dědictví. To znamená, že naše nedostatky a sklony se u dětí sčítají a nová setba není. Hlavní tedy je, aby se dítě stalo pravoslavným křesťanem, aby v něm rodiče hledali ne své, ale Boží a snažili se, aby vyrostlo ne do jejich podoby, ale do podoby Kristovy. Mnozí rodiče chtějí vychovávat po svém, ale nemají vysoký ideál. Snaží se jen o to, aby dítě nebylo horší než ostatní, bylo vzdělané, dobře oblečené. Obracejí pozornost na nepodstatné věci a hlavní nevyhledávají. Nejdůležitější je zasít semena duchovní. Naučit dítě tomu, aby zakoušelo hlavně radosti duchovního života. Musí přivést dítě k Bohu. Je třeba mít na paměti, že bez Církve to není možné uskutečnit. Když se člověk pokouší vychovat dítě vně Církve, připravuje ho o mnohé budoucí radosti a nedovoluje mu otevřít se v plnosti, nedá mu plnost bytí. Proto hlavní starostí rodičů je zakořenit dítě v Církvi, aby si ji od dětství zamilovalo a zůstalo v ní. Církev mu pak bude žehnat, chránit a směřovat je i v pozdějším životě.

z knihy Pravoslavná rodina, Samara 2001

*Odovědi na otázky – protojerej Jevgenij Šestun, sestavila – Natalia Ogudina
přeložil o. Patrik*

CHRÁM SV. CYRILA A METODĚJE V PENNSYLVÁNII

Z pohledu dějinného je významné, že právě v USA, zemi svobodné a demokratické, se k víře svých předků vrátilo nejvíce tzv. „unitů“ či řeckokatolíků, jak u nás jsou dnes známi. Většinou se totiž jejich návrat k pravoslaví spojuje s politickými vlivy, v době nedávné se záměry církevní politiky komunistických vlád. Když však studujeme tuto tematiku podrobněji, brzy zjistíme neudržitelnost tohoto názoru. Jednoznačně politický akt byl jen

samotný vznik církevní unie pravoslavných s římskokatolickou církví v době absolutistické vlády habsburské dynastie v českých historických zemích, na Slovensku i Podkarpatské Rusi. Tehdy došlo k hrubému násilí na pravoslavném obyvatelstvu, všichni „museli“ pod hrozbou těžkých trestů změnit víru i církevní příslušnost. Proto, když pak později na počátku 20. století odcházeli naši předkové, hlavně z východního Slovenska a Zakarpatí, za prací

do Ameriky – Nového světa a začali žít v demokratické společnosti, bylo jen otázkou času, kdy si uvědomí, jak násilně, nelidsky se z pravoslavných křesťanů stali „uniaty“, aby splynuli s římskokatolickou církví.

Návrat k původní cyrilometodějské pravoslavné církvi vyvrcholil ve třicátých letech 20. století. Vznikly desítky farností, které nakonec vytvořily samostatnou americkou karpatoruskou eparchii, působící v jurisdikci konstantinopolského patriarchátu.

Představitelem této eparchie je dnes vladyka metropolita Nikolas (Smiško). Navštívil již několikrát s poutníky „starou vlast“, pobýval v Prešově, Michalovcích, Olomouci a v Praze. Při své zatím poslední cestě do Prahy sloužil s duchovenstvem v katedrálním chrámu svatých Cyrila a Metoděje archijerejskou sv. liturgií a svěřil se přítomným se záměrem vybudovat v Pensylvánii tradiční dřevěný chrám a zasvětit jej též svatým věrozvěstům. Tehdy se psal rok 2001. Uběhla dvě léta a do Prahy přichází pozvání na svěcení nového chrá-



Hospodin požehná dobrému dílu

mu sv. Cyrila a Metoděje ve dnech 16.–17. 8. v Camp Nazaret, americký stát Pensylvánie. Účast na této požehnané a zároveň křesťanské události nešlo odmítnout. Na cestu do USA se krom pisatele těchto řádků nakonec vypravil též vladyka Ján, biskup michalovský, s osobním poselstvím nejvyššího představitele naší autokefální církve Jeho Blaženstva metropolity Nikolaje. Od příletu do New Yorku byla naše delegace v srdečné péči našich krajanů, původem hlavně z východoslovenských obcí, Jarabinky, Litmanové a Kamiienky s příbuznými v Jablonci nad Nisou, Desné a dalších místech v českých zemích a na Slovensku.

Na druhý den jsme odcestovali do církevního zařízení Camp Nazaret, kam jsme dorazili téměř po sedmi hodinách. Přivítal nás spirituál-prefekt semináře Krista Spasitele v Johnstowne o. Robert Prepelka. Metropolita Nikolas byl v době našeho příjezdu v Pittsburghu na chrámovém svátku, takže nás přivítal až druhý den ráno. V pátek jsme si prohlédli prostory tohoto komplexu, hlavní budovu, ve které se nachází kaplička, sloužící věřícím do té doby, než si postavili chrám a jídelnu. Viděli jsme dokončovací práce na chrámu při úpravě exteriéru a také jsme si detailně prohlédli nový chrám. Duchovní se připravili na následující den – sobotu, kdy se konalo svěcení sv. prestolu, ikonostasu a celého chrámu.

Vlastní akt svěcení začal ve 13.00 hodin. Celé posvěcení chrámu bylo zakončeno poděkováním všem dobrodincům a hlasitým „mnoholetím,“ v anglické verzi.

V neděli započala svatá liturgie v 10.00 hodin za účasti velkého počtu věřících, dále 76 duchovních a 8 hierarchů z různých sester-



Žehmající vladyka Nicholas při průvodu kolem svěceného chrámu



Nově posvěcený dřevěný chrám sv. Cyrila a Metoděje v Camp-Nazareth.

ských pravoslavných církví. Po jejím skončení bylo vladykou Jánem předneseno poselství Jeho Blaženstva vladyky Nikolaje, arcibiskupa prešovského a metropolity českých zemí a Slovenska. Překlad do angličtiny zabezpečil o. Ján Gido, správce farnosti v Ambridge v Pittsburghu. Jeho Přeosvícenost odevzdal dar od Jeho Blaženstva – kříšťálovou vázu – metropolitovi Nikolajovi Amišskému.

Slavnosti svěcení chrámu se účastnil mimo jiných významných hostů i velvyslanec Slovenské republiky v USA Jeho Excellence pan Rastislav Káčer s manželkou a konzul Slovenské republiky v Pittsburghu pan Senka s chotí. Pan velvyslanec při recepci pozdravil všechny přítomné vřelými slovy a se svými pocity se svěřili také bratr Kundrát a bratr Parimucha – hlavní architekt a stavitel chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Camp Nazaret.

Po slavnostním obědě se naše delegace rozloučila s ostatními hosty a autobusem spolu s věřícími z New Yorku a New Jersey odjela do New Yorku, aby přijala pohostinství na farnosti sv. Mikuláše Myr-Lykijské-

ho na 10. ulici na Manhattanu, kam dorazila v pozdních nočních hodinách.

Následující den, v pondělí, nás bratři Timkovi společně s Jánem Gidicisinem doprovázeli po turistických a církevních pamětihodnostech samotného centra New Yorku – Manhattanu. Několik minut jsme také strávili na místě tragédie z 11. září 2001 – World Trade Centre (Dvojčata) kde stál chrám řecké pravoslavné církve zasvěcený sv. Nikolajovi. Byl



Výzdoba interieru ikony sv. Cyrila a Metoděje



Vladyka Ján předává dar metropolitovi Nicholasovi od Jeho Blaženstva vl. Nikolaje. Uprostřed je vladyka Kryštof.

BLAHOPŘÁNÍ VLADYKOVÍ KRYŠTOFOVI K 50. NAROZENINÁM OD VĚŘÍCÍCH Z MORAVY

S velikou vděčností vzpomínáme na působení vladyky Kryštofa v olomoucko-brněnské eparchii. Jsme mu vděční za všechno, co pro nás a církev udělal. Za to, že nás svým osobním příkladem nadchl a umožnil nám se na práci v církvi podílet. Při svém velikém vyřízení si našel čas a cestu do našich domovů, kde nás vždy krásným a povzbudivým způsobem posílil slovem Božím. Zůstává pro nás nezapomenutelný a je pro nás velikým svátkem, když může mezi nás zavítat a pomodlit se společně s námi. Za dobu působení na Moravě se mu podařilo vybudovat velké dílo duchovní i zabezpečit církev do dalších let. Byla to práce přetěžká s mnohými obtížemi, ale navždy zůstane monastýr se vzdělávacím střediskem ve Vilémově u Litovle, kde působí jím založe-

zničený při teroristickém útoku na Světové obchodní centrum. Vladyka Ján se v něm v době svého soukromého pobytu před sedmi lety zúčastnil intronizace tehdejšího exarchy, arcibiskopa Spyridona. V odpoledních hodinách jsme navštívili chrám a eparchii řecké pravoslavné církve v USA na 74. ulici.

V úterý jsme na oslavu svátku Proměnění Páně sloužili sv. liturgii v chrámu sv. Nikolaje Myr-Lykejského na 10. ulici. Setkali jsme se zde s našimi krajany, kteří do tohoto chrámu přicházejí. Po obědě jsme navštívili ukrajinskou pravoslavnou církev v USA se sídlem ve městě South Bound Brook v New Jersey, která patří pod jurisdikci konstantinopolského patriarchátu. Zde nás uvítal vladyka Antony a doprovázel nás člen sboru starších bratr Juraj Chobor. Prohlédli jsme si katedrální chrám a duchovní centrum.

Naše účast na svěcení chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Camp Nazaret posílila dobré vztahy s krajany a sesterskou americkou karpatoruskou eparchií.

archiepiskop Kryštof

ná Pravoslavná akademie, monastýr s památníkem sv. Gorazda II. v Hrubé Vrbce, krásný, nově postavený chrám v Šumperku a po ničivých povodních v roce 1997 opravené a zcela nově vybudované eparchiální ústředí církve v Olomouci, kde rovněž funguje detašované pracoviště bohoslovecké fakulty. Rovněž byla opravena většina chrámů v eparchii. Hospodin povolal vladyku Kryštofa do větší pražské eparchie, aby i tady církev zvelebil a zabezpečil. Přejeme mu do další padesátky dobré zdraví, hodně sil a velikou milost Božího požehnání. „Mnoha a blahá léta!“ přejí věřící z Moravy. Vděčné rodiny: Pavlíkových, Nytrových, Prachařových, Šperlichových, Konečných, Holcových a mnohých dalších.

Za všechny Prachařová

VZPOMÍNKA

Dr. Milan Kubica zemřel

Dne 3.května 2003 byl pohřben v Dudincích na Slovensku JUDr., PHDr., ThDr. Milan Kubica, na kterého s láskou vzpomínají nejenom na Slovensku v Piešťanech, kde byl přes třicet let evangelickým farářem, ale i mnozí odchovanci naší Pravoslavné bohoslovecké fakulty, jejího olomouckého detašovaného pracoviště. Dr. Kubica byl upřímným přítelem pravoslavné církve, dobrým znalcem její teologie a svou láskou k ní se nikdy netajil, ale vždy ji zdůrazňoval. Naše bohoslovecká fakulta v Prešově mu udělila čestný doktorát pravoslavného bohosloví. Dr. Kubica se narodil v rumunském Nadlaku 31.května 1917. Jeho předkové v několika generacích byli evangeličtí duchovní, jejich tradici chtěl být věrný. Studia ho však sblížila s pravoslavím a orientovala k němu jeho srdce i myšlení. V roce 1937 maturoval na pravoslavném lyceu v Brašově. Teologické studium, ale i právnickou a filozofickou fakultu absolvoval v Bratislavě. Tam působil v evangelických církevních službách i jako úředník rumunského velvyslanectví, vicekonsul. Do důchodu šel jako farář

v Piešťanech v roce 1991. Po odchodu do důchodu obětavě dojížděl na naše Detašované pracoviště Pravoslavné bohoslovecké fakulty v Olomouci, kde přednášel filozofické předměty a náboženskou psychologii. Zanechal studentům několik zajímavých knížek, jak vlastních studií, tak i překladů z rumunské pravoslavné teologie. Externě vyučoval také na Trnavské univerzitě. Naší církvi v Olomouci věnoval mnoho teologických knih. Knihy byly jeho velkou celoživotní láskou. Poslední, nedokončenou filozofickou prací, kterou psal v Dudincích, byla jeho úvaha o smyslu života. Na osobnosti Dr. Milana Kubici si uvědomujeme, co by měl znamenat skutečný ekumenismus, o němž se dnes tak často hovoří. Vztah k Pravoslaví mu byl víc než ten zdvořilostní ekumenický zájem, který myslí vždy zase jen na sebe a vlastní zájmy, více než nějaká pódiová rutina, ale skutečný cit šlechetného křesťanského srdce a opravdové osobní apoštolování ve jménu Kristovy lásky.

Prot. Pavel Aleš

DNES JE SVATÉHO PANTELEJMONA...

Ze spánku procitlo teplé ráno. Vůkol vládné klid, pohoda, Boží mír...

Cítím jej i v duši, když putuji tímto krásným koutem naší vlasti za svým milovaným svatým Pantelejmonem. Můj vřelý vztah k němu má na počátku našeho seznámení jedno zvláštní tajemství: před šesti lety mne svatý Pantelejmon neočekávaným, zázračným způsobem seznámil s mým duchovním otcem...

Pouť je dlouhá, nepohodlná, v některých úsecích i obtížná. Ale poutník si obvykle pohodlné cesty nevybírá. Důležitý je cíl pouti: malý, starobylý kostelík na půvabném vršku ukrytý mezi lesy a křovinami. Konečně

stojím před ním a obdivuji se jeho vznešenosti. Jsem ve Stráži pod Ralskem. Chrám je zasvěcen svatému Pantelejmonovi.

Dnešního sobotního dne 9. srpna zde slavíme chrámový svátek s archijerejskou božskou liturgií. Prozatím zbývá ještě mnoho času. Seznamuji se s bratrem Vladimírem Pelcem, správcem chrámu a jeho manželkou. Přijeli hodně brzy, aby připravili vše potřebné. Bratr Vladimír odemká chrám. Vstupuji do promodleného prostředí nesoucího stopy péče a křesťanské lásky. Dozvídám se o krátké historii chrámu, o starostech, úspěších a radostech správce chrámu duchovního otce Mykoly



zi nimi starší vysoký důstojný otec, jehož neznám. Dozvídám se pak, že je to otec Vladimír Chocho-louš, jehož Hospodin uzdravil z těžké nemoci. Svatá liturgie začala...

Promluva vладыky Kryštofa je jako obvykle hluboce duchovní. Seznamuje věřící s životem svatého Panteleimona, s jeho láskou

/Mikuláše/ Ončulenka, o vydatné pomoci vладыky archiepiskopa Kryštofa, který zde dnes bude sloužit už potřetí. S obdivem si prohlížím vkusně instalovaný ikonostas i další ikony na stěnách. Je to prosté, citlivé, silné...

A už přijíždějí otcové duchovní, o. Mykola s mátuškou a čtyřmi dětmi i o. Erast s rodinou a další věřící. Ke svému radostnému údivu tu potkávám i matky z vilémovského monastýru Zesnutí přesvaté Bohorodice – Kateřinu, Felicitas a Ludmilu. Společně obdivujeme čtyři malé „princezny“: Marinu, její dvě menší sestřičky a Xeňku, dceru otce Erasta. Čas kvapí, zanedlouho začne svatá liturgie. Ještě si stačím popovídat s mátuškou Xenii o nové knížce vладыky archiepiskopa Kryštofa: „Vím, komu jsem uvěřil...“ Velice ji zaujala, moc se jí líbí a doporučuje ji všem našim věřícím k přečtení. Plně s ní souhlasím. Ale na další přátelská setkání budu mít čas až po svaté liturgii.

Přijíždí Vysokopřeosvícený vладыka Kryštof, archiepiskop pražský a českých zemí v doprovodu kancléře o. Václava. Otcové spolusloužící odcházejí, aby jej přivítali. Kromě těch, které znám z poutí, je me-

k našemu Pánu Ježíši Kristu a utrpením pro křesťanskou víru. Při poděkování spolusloužícím duchovním se vладыka obrací s láskyplnými slovy k otci Vladimírovi, vyjadřuje radost nad jeho uzdravením, děkuje Hospodinu, že mohl spolu s otcem sloužit. Vzpomíná na jeho duchovní podporu, kterou mu jako mladému knězi poskytl v těžké životní zkoušce...

Následuje křestnýj vchod s posvěcením venkovních stěn chrámu. Mezi přítomnými, jichž je tak mnoho, že někteří stáli venku, je i starosta Stráže pod Ralskem pan Jiří Vaněk, města, které naši církev dle svých možností podporuje a duchovnímu správci pomáhá. Vладыka Kryštof při krátké hostině lásky předává panu starostovi svou knížku „Vím, komu jsem uvěřil“, s věnováním. Vše krásné jednou končí...

Posílněna Slovem Božím, Tělem a Krví Kristovou, duchovně nasycena se vůbec neobávám dlouhé cesty z pouti domů. „Hospodin je světlo mé a spasení mé, čeho se budu bátí?“ Loučím se srdečně se svými známými...

Poutník z Moravy

Vydává Pravoslavná církev v Českých zemích, P. O. Box 655, CZ-111 21 Praha 1.
Hlavní redaktor: Dr. Čestmír Kráčmar, Soukenická 10, 110 00 Praha 1. Technický redaktor: Boris Havel.

Redakce si vyhrazuje práva na případné úpravy, či krácení zaslanych příspěvků.

Uzávěrka každého čísla je 10. den předcházejícího měsíce. Vychází druhý týden v měsíci.

Litografie Lokša PrePress Rakovník, tisk Tuček tiskárna Rakovník.

Jedno číslo Kč 16,-, pro předplatitele u distribučního střediska v Praze Kč 15,-.